

pa so anketiranci, ki so dramo najprej videli, menili, da po ogledu uprizoritve dramo berejo v skladu z videnim. Nasprotno odgovori tistih, ki so besedilo najprej brali, kažejo na precejšnje razlike med bralnim doživetjem in gledanjem, saj so si na podlagi branja osebe zamišljali drugačne, kot so bile v uprizoritvi.

Statistično obdelani in predstavljeni podatki o odzivih študentov slovenistike na brano in ugledališčno besedilo tako ponujajo številna vprašanja za premislek o šolski obravnavi dramskih besedil. Branje pred ogledom uprizoritve omogoča razmislek o lastnih predstavah v besedilnem svetu in primerjavo z ugledališčno dramo, medtem ko branje za ogledom uprizoritve pripelje do tega, da bralci berejo dramsko besedilo skladno z že videnim na odru. Osvetlitev konkretnega stika med bralcem in dramskim besedilom ter gledalcem in gledališko uprizoritvijo ter prikaz raznih predstav, ki nastanejo na podlagi branja dramskega besedila in ogleda gledališke uprizoritve, odpirajo nova vprašanja v zvezi z recepcijo dramskega besedila, o katerih velja razmišljati pred obravnavo dramskih besedil.

Obe eksperimentalni študiji, ki ju prinaša monografija *Najdeni pomeni* Pezdirc Bartolove, govorita o pomenu upoštevanja bralcev in njihovega posebnega razumevanja besedil, saj opozarjata na pestrost besedilnih svetov, ki nastajajo na podlagi branja istih besedil, in na vlogo bralčevih subjektivnih lastnosti pri tvorjenju besedilnih svetov. Hkrati kažeta tudi na pomen šolske literarne socializacije za opomenjanje besedil, saj zbrani odgovori nakazujejo, da bralci, ki vedo več, tudi v besedilih in uprizoritvah najdejo več. Nova monografija je zato pomembna za vse, ki se ukvarjamo s poukom književnosti, saj so anketiranci, ki so spregovorili o svojem branju in razumevanju besedil, mladi slovenski bralci današnjih dni. Razčlembe njihovega

branja in besedilnih svetov nam odpirajo poti do razumevanja sodobnega odnosa dijakov do branja in do književnosti.

Meta Grosman

ZGODBE IZ ODDALJENEGA

PREDMESTJA

Shaun Tan: Zgodbe iz oddaljenega predmestja. Prevod: Gaja Kos. Dob pri Domžalah: Založba Miš, 2010.

Zgodbe iz oddaljenega predmestja prihajajo k nam kot prvi prevod Shauna Tana, plodovitega ilustratorja, slikarja, gledališkega oblikovalca, režiserja kratkih filmov in dobitnika številnih mednarodnih nagrad – avtorja znamenite slikanice brez besed *The Arrival* in slikanic *The Rabbits*, *The Red Tree* in *The Lost Thing*.

Nedavno izšle *Tales from Outer Suburbia* (*Zgodbe iz oddaljenega predmestja*) so prevedene v več kot deset jezikov, prejele so več nagrad, med njimi nagrado za najboljšega umetnika World Fantasy Award 2009, nagrado za najboljšo avstralsko mladinsko knjigo Children's Book Council of Australia Book of the Year 2009 in najprestižnejšo nemško nagrado za mladinsko literaturo Deutscher Jugendliteraturpreis 2009. *Eric*, najbolj priljubljena zgodba iz zbirke, je letos izšla tudi v posebni darilni izdaji kot miniaturna.

Avtor se v zbirki ilustriranih kratkih zgodb loti raznovrstnih motivov in tem, ki kljub svoji zapriseženi čudaškosti reflektirajo realnost – povsem resnične drobce vsakdanjega življenja, naključno ujete in povezane v pripoved (Vzorčen primer je *Erik*, lik, ki združuje karakteristike dveh resničnih bitij iz pisateljevega življenja – zadržanega in redkobesednega finskega gosta in klepetave domače

papige, ki v svojo zabavo po hiši nabira drobne predmete).

Čeprav se zdi zbirka notranje nekoherentna, odkrije pozorno branje mnoge vzporednice, ki vznemirjajo in navdušujejo. Vsaka od zgodb prikazuje nenavadno situacijo/dogodek v sicer znanem in domačem predmestnem okolju; obisk miniaturnega študenta iz tujine, nenaden pojav morskega bitja na zelenici pred sosedovo hišo, zlovešč stroj, postavljen v park, potapljač na predmestni ulici itd. Primarna tema vseh zgodb je enaka – s kolikšno mero (ne)razumevanja in ignorance k tem »incidentom« pristopa povprečen človek (Najbolj povedni v tem kontekstu so *Paličniki*, nenavadna pasivna bitja, ki s svojo vseprisotno navzočnostjo nehote posegajo v vsakdanje življenje predmestnih ljudi.).

»Oddaljeno predmestje«, determinirano z avtorjevimi spomini iz otroštva – Shaun Tan je odraščal v severnem predmestju avstralskega Perth – združuje diametralno nasprotne vidike; na prvi pogled mirno, spokojno, neusmiljeno vsakdanje, celo dolgočasno okolje skriva v svojem jedru pridih skrivnostnosti, nenavadne lepote in nedoumljive simbolike (To komplementarnost odlično ubeseduje velikanska »kepa poezije«, ki pluje nad predmestnimi slemeni v zgodbi *Dež iz daljave*). Z motivom tihe predmestne pokrajine so zaznamovane mnoge umetniške slike, ki jih je Tan ustvarjal v svoji mladosti, medtem ko drugi pol njegove estetske preokupacije izžareva nekaj povsem nasprotnega: znanstveno fantastiko in fantazijo, čudne svetove daleč od vsakdanje realnosti. Združitev teh dveh interesov je ambicija, ki je najbolj izražena prav v *Zgodbah iz oddaljenega predmestja* (Tu velja posebej izpostaviti *Dedkovo zgodbo*, ki prestopi zadnje meje realnosti oddaljenega predmestja in preide v fantastiko.). Tendence po zlitju dveh konceptov je vidna tudi v prepletu otroških spominov z bolj zreli mi te-

žnjami politične, socialne in filozofske narave (Tovrstne etične razsežnosti so poudarjene v zgodbah *Dežela kot nobena druga*, *Paličniki*, *Pozabljalnik*, *Pozorni, ne pa prestrašeni*, *Naredite si hišnega ljubljenca* in *Noč, ko sva reševala želve*).

Vsaka zgodba je torej spojitev vseh teh elementov; resničnost, fantazija, otroško igra in odrasla refleksija, premešane in zgetene v svežo, intrigantno in ne povsem zaključeno umetnino, ki pušča bralčevi domišljiji labirint neskončnih možnosti in spoznanj.

Vsak naslov zgodbe je pospremljen z opisom likovne tehnike, uporabljene pri nastanku ilustracij, ki s svojo unikatnostjo celostno zaokrožujejo zgodbo. Likovne tehnike in materiali podpirajo svojevrstno atmosfero vsake zgodbe, s čimer ustvarjajo povsem samosvoja miniaturna vesolja besede in slike (Popolno vizualno-verbalno zlitje predstavljajo zgodbe *Dež iz daljave*, *Pozabljalnik* in *Naredite si hišnega ljubljenca*). Kolaž delno artikuliranih in naključno združenih idej pogosto najde svoj odmev v »brezdomskih« ilustracijah, neobjavljenih ali zavrženih, nastalih ob različnih priložnostih (t. i. »recikliranje«, vrhunsko upodobljeno v zgodbah *Pozabljalnik*, *Sedmina*, *Naredite si hišnega ljubljenca*, *Najina odprava* in *Noč, ko sva reševala želve*).

Fragmentarna struktura zgodb, zrcačljena v ilustracijah, učinkuje nedokončano in naključno in morda prav zaradi svoje osvobajajoče nedefiniranosti še posebej poetično in vznemirljivo. Raznovrstnost, ki kljub svoji diskontinuiteti in razpršenosti evocira eno in edino neupovedljivo esenco oddaljenega predmestja.

K temu končnemu cilju morda najbolj neposredno gravitira zadnja zgodba (ali bolje razglednica) *Torkova popoldanska bralna urica*, kjer pošlje bralcu v slovo prisrčne pozdrave čudaška skupinica bitij, zbranih ob zahajajočem soncu nad oddaljenim predmestjem, povsem različ-

nih, a združenih in povezanih s skupno strastjo – branjem.

Skrivnost Tanovega uspeha tiči v njegovem sodobnem, inovativnem, globalnem vizualizacijskem pristopu, ki že na prvi pogled osvoji bralca. In prav ta unikatna večrazsežnost likovne govornice, ki prežema vsak drobec *Zgodb iz oddaljenega predmestja* (kazalo v obliki znamk, zahvale na izpisku izposojenih knjig iz javne knjižnice, zadnja »zgodba« kot razglednica itd.), preseže ozek elitizem literarne govornice in ga odpre širšim bralnim množicam.

Kristina Picco

Vir: <http://www.shauntan.net/>

PRIROČNIK ZA BRANJE KAKOVOSTNIH MLADINSKIH KNJIG 2010

Ozvezdje Knjiga. Priročnik za branje kakovostnih mladinskih knjig 2010. Mestna knjižnica Ljubljana. Pionirska – center za mladinsko književnost in knjižničarstvo, 2010

Priročnik, ki vsako leto prinaša pregled knjižne produkcije za otroke in mladino iz preteklega leta, je slovenski javnosti kot samostojna publikacija Pionirske znan že od leta 1999, prve njegove objavljene zametke pa najdemo prav v reviji *Otrok in knjiga*, in sicer že v 2. številki leta 1975 pod naslovom *Izbor knjig iz slovenske knjižne produkcije za mladino v letu 1972*, ki ga je pripravil študijski oddelek Pionirske knjižnice v Ljubljani, podpisale pa so ga Marjana Kobe, Martina Šircelj in Andra Žnidar. Seznam je nato doživljal različne pojavne oblike, zorel na tej dolgi razvojni poti, se izpo-

polnjeval in nadgrajeval, in sicer vse od objav v periodiki, kot npr. v *Prosvetnem delavcu*, *Mlinčku prostega časa*, *Šolski knjižnici*, pa vse do oblike samostojne publikacije.

Najnovejši z naslovom *Ozvezdje Knjiga* se tokrat z opazno **drznejšim prijemom loti vrednotenja nekakovostnih mladinskih knjig**, ki v zadnjih letih vedno bolj preplavljajo slovenski knjižni trg. Že bežen pogled na statistiko bralca sooči z naraščajočo krivuljo založniške produkcije zadnjih nekaj let, kar pa nikakor ne pomeni, da ji v enakem galopu sledi tudi kvaliteta (v lanskem letu je priporočenih knjig manj kot polovica – 47,2 %, leto prej še manj – 35,9 %). Skozi zasičen in nepregledni trg se stežka prebije še tako kvalificiran bralec, da o starših in otrocih oz. mladostnikih sploh ne govorimo.

Kako torej bralcu prihraniti muko-trpno iskanje knjižnih biserov in ga varno popeljati skozi labirint letne hiperprodukcije – problem, s katerim se že vrsto let ukvarjajo snovalci Priročnika? V ta namen je uporabnikom v pomoč ocenjevanje; **vrednotene knjige so glede na kakovost razdeljene na pet kategorij**, najvišja med njimi je »**zlata hruška** – najvišja kakovostna stopnja, ki se postavlja ob bok nagradam, kot so večernica, slovenska izvirna slikanica, desetnica ... predstavlja odlične knjige tega leta«. Že lanski priročnik je poleg anotiranih izdaj (*zlatih hrušk* in za eno stopnjo nižjih »*opazno dobrih izdaj*, ki predstavljajo visok kakovostni razred produkcije leta«) ovrednotil tudi *dobre izdaje*, torej knjige, ki se še priporočajo v branje, in s tem posredno izpostavil vse nekakovostne izdaje (knjige, ki se jih ne priporoča v branje). Letošnji gre v tej smeri še dlje, vrednotenje produkcije objavi v celoti: nekakovostne izdaje razdeli na *pomanjkljive izdaje* (»knjige, ki so založniško nedodelane, a neškodljive«) in *pogrešljive izdaje* (»ta ocena predstavlja